

Thema Overlijden

Specifieke aandacht bij
financiële hulpverlening

Auteur: Evy Van Dyck
Redactie:
Publicatiejaar: 2021
Update: 2022

BudgetInZicht regio Antwerpen

Grote Steenweg 169
2600 Berchem

budgetinzicht@cawantwerpen.be
www.bizregioantwerpen.be

Inhoud

Algemene info.....	5
Iemand overlijdt, wat moet er allemaal gebeuren?.....	5
De eerste uren.....	5
De eerste dagen, praktische maatregelen.....	5
(de)Blokken van de rekening.....	6
Aangifte van nalatenschap.....	6
De nalatenschap aanvaarden of verwerpen.....	7
Onbeheerd nalatenschap.....	7
Notaris.be.....	7
De begrafenis­kosten.....	7
Regeling begrafenis­kosten bij onvoldoende middelen.....	8
OCMW gerechtigd.....	8
Overlijden en budget­beheer.....	9
Budget­begeleiding en budget­beheer.....	9
Belfius­rekeningen budget­beheer.....	9
Hoe en aan wie het overlijden melden?.....	9
Wat met het beheer van een sociale rekening budget­beheer (en/of schuldbemiddeling).....	9
Welke facturen mag je na melding van overlijden nog betalen?.....	9
Overlijden en schulden.....	10
Schulden bij aanvaarding.....	10
Schulden bij aanvaarding onder voorrecht van boedel­beschrijving.....	10
Schulden bij verwerping.....	10
Wat kunnen de schuldeisers ondernemen ?.....	11
Rang­regeling.....	11
Overlijden en schuldbemiddeling CAW/OCMW.....	12
Overlijden en de collectieve schulden­regeling.....	12
Wat als een schuldenaar bij CSR erfgenaam wordt?.....	13
Overlijden en bewind­voering.....	13
Wat als een pupil bij bewind­voering erfgenaam wordt ?.....	14
Vraag en antwoord.....	15
Mijn vader sterft. Moet ik instaan voor de betaling van de huur van zijn woning en andere kosten of leningen die nog verder lopen ?.....	15

Wat gebeurt er met de huurovereenkomst als de huurder overlijdt?.....	15
In hoeverre vervallen bestaande schulden door het overlijden? Heeft het huwelijk daar invloed op?.....	16
Kredietgever dreigt met gerechtsdeurwaarder indien de erfgenamen niet onmiddellijk de volledige som terugbetalen. Wat kan deze erfgenamen geadviseerd worden?.....	16
Mijn man is gestorven, onze kinderen zijn nog minderjarig. Wat moet ik doen?.....	16
Mijn dochter sterft, ben ik als moeder verantwoordelijk voor de betaling van de kosten van het ziekenhuis?.....	17
Wat gebeurt er met mijn woning als de persoon waarmee ik samenwoon sterft?.....	17
Cliënt in budgetbeheer sterft. Moet de budgetbeheerder nu alle betalingen staken?.....	17
Cliënt in budgetbeheer sterft. Mag de budgetbeheerder nog betalen aan de begrafenisondernemer?.....	18
Wat als de bank weigert de begrafenis kosten te betalen?.....	18
Als ik de begrafenis kosten betaal, wil dat dan zeggen dat ik alle schulden moet overnemen?.....	19
Via een gezamenlijke rekening gebeuren stortingen naar een andere rekening. Kunnen deze stortingen worden beschouwd als aanvaarding van de erfenis?.....	19
Cliënt in een collectieve schuldenregeling overlijdt. Door wie en hoe moet het ereloon van de schuldbemiddelaar betaald worden?.....	19
Cliënt in een collectieve schuldenregeling overlijdt. Welke schuld eerste betalen: de begrafenis kosten of het ereloon van de schuldbemiddelaar?.....	19
Waar vind ik een lijst van de soorten schuldeisers in een nalatenschap en bevoorrechte schulden?.....	20

Algemene slotopmerking..... 21

Bronnen

- www.belfius.be
 - https://www.belfius.be/redirect?key=pdf_TechnicalFile_Die_nl (nieuw)
 - <https://docplayer.nl/56363363-Wat-te-doen-bij-overlijden-van-de-titularis-van-een-sociale-rekening.html> (oud)
- www.financien.belgium.be
- www.helderrecht.be
- www.notaris.be
- www.steunpuntschuldbemiddeling.be
- www.vlaanderen.be
- BudgetInZicht regio Antwerpen. Casusbespreking Bewindvoering, verslag najaar 2020.
- BudgetInZicht regio Antwerpen. Opleiding erf- en familierecht, maart 2017.
- BudgetInZicht Noord West-Vlaanderen. Vorming Overlijden onvermogen burgers: financieel - juridisch kluwen. 15 november 2021.
- Praktische gids voor schuldbemiddelaars. Editie 2013, Kluwer.

Algemene info

Iemand overlijdt, wat moet er allemaal gebeuren?

De eerste uren

- **Het overlijden wordt vastgesteld door een arts.**
- **Een begrafenisondernemer moet gecontacteerd worden.** Deze regelt heel wat administratieve formaliteiten, neemt de zorgt voor het lichaam van de overledene op zich en maakt dat de uitvaart goed verloopt.
 - Vrije keuze van begrafenisondernemer, niet ongebruikelijk om offertes te vragen.
 - De persoon die de begrafenisondernemer kiest, ondertekent een contract. Deze persoon verbindt zich daarmee juridisch de begrafenis kosten te betalen. Dit bedrag wordt echter verrekend bij het bepalen van de nalatenschap. Deze kosten zullen worden afgetrokken van de tegoeden van de nalatenschap, voor zover deze voldoende zijn. (documenten goed bijhouden!)
- **Het overlijden wordt aangegeven aan de burgerlijke stand** van de gemeente waar de persoon gestorven is en de gemeente waar de persoon begraven of gecremeerd zal worden. In de praktijk zal de begrafenisondernemer deze formaliteiten op zich nemen. Hiervoor zijn enkele documenten nodig zoals het overlijdensattest van de arts, de identiteitskaart van de overledene, Deze aangifte zal de gemeente gebruiken om een uittreksel van de “akte van overlijden” op te stellen.
 - Er zijn meerdere kopies nodig van dit uittreksel. Men heeft deze exemplaren nodig voor de bank, de notaris, het ziekenfonds en de verzekeringsmaatschappijen.

De eerste dagen, praktische maatregelen

- **De bank wordt gecontacteerd.** De erfgenamen moeten alle bankinstellingen waar de overledene klant was, informeren. Vanaf het moment dat de bank op de hoogte is van het overlijden, blokkeren ze de rekeningen en verzegelen ze de kluis tot er meer duidelijkheid is over de identiteit van de erfgenamen.
- **Contact met een notaris.**
 - De notaris zal in eerste instantie zorgen voor een attest van erfopvolging wanneer dat nodig is
 - De notaris gaat na of de overledene een testament had opgesteld.
 - Hij zal verder alle nodige informatie over de nalatenschap verzamelen.
 - Nadat de inhoud van de nalatenschap duidelijk is, zal hij de erfgenamen adviseren over het al dan niet aanvaarden van de nalatenschap.
 - Tenslotte zal de notaris ook helpen bij de aangifte van nalatenschap en de vereffening en verdeling ervan.
 - Het is aangeraden om niet te lang te wachten een notaris aan te spreken. Enerzijds met oog op het deblokken van de rekeningen, maar anderzijds ook omdat de aangifte van nalatenschap binnen een termijn van vier maanden opgesteld moet worden.
- **Op de hoogte brengen van een aantal instanties** waarmee de overledene contractueel gebonden was. Bijvoorbeeld werkgever, pensioendienst, boekhouder, verzekeringen, ziekenfonds, werkloosheidsinstantie, OCMW, vakbond, dienst wegen en verkeer (de nummerplaat),
- **Zeker ook niet te vergeten** ... nutsvoorzieningen, telecom, lidgeld, kredietmaatschappij, verzekeringen,... andere abonnementen of diensten met een contract of overeenkomst zoals een huurovereenkomst. De rechten en plichten uit deze overeenkomsten gaan over op de erfgenamen.
- Als de overledene een woonst huurt, de eigenaar of sociale huisvestingsmaatschappij verwittigen.
 - Een huurovereenkomst eindigt niet bij het overlijden van de huurder. Voor meer informatie zie deel “Vraag en antwoord” pagina 15.

(de)Blokkeren van de rekening

De erfgenamen van de overleden persoon moeten alle bankinstellingen informeren waarbij de overledene klant was. Niet iedereen is helemaal op de hoogte van de bankzaken van zijn/haar naaste.

- De **Belgische Vereniging van Banken en Beursvennootschappen** kan helpen bij het opzoekingswerk.

Zodra de bank op de hoogte is van een overlijden moet ze alle tegoeden van de betrokkene én van de wettige echtgenoot of echtgenote (ongeacht het huwelijksstelsel) blokkeren en een eventuele kluis verzegelen tot er meer duidelijkheid is over de identiteit van de erfgenamen. Eventuele volmachten die de overleden persoon aan anderen heeft gegeven, zijn niet langer geldig.

- **Het heeft in de praktijk geen zin om rekeningen leeg te halen.** Het is zelfs verboden omdat men zichzelf verdacht maakt van het willen ontduiken van successierechten. De bank houdt een lijst van tegoeden bij waarop ook eventuele geldafhalingen vermeld worden. De bank moet deze lijst opstellen en aan de Administratie der Registratie, die zich met de successie bezighoudt, overmaken. Later wordt op basis van deze lijst nagekeken of alles is opgenomen in de aangifte van de nalatenschap. Door de blokkering wordt vermeden dat er nog sommen worden afgehaald zonder de toestemming van de erfgenamen.
- De rekeningen kunnen gedeblokkeerd worden zodra de bank officieel op de hoogte is van de wettige erfgenamen van de overledene. Sinds de wet van 29 mei 2009 is hiervoor een akte van erfopvolging (opgemaakt door notaris) of attest van erfopvolging (door het kantoor Rechtszekerheid¹) nodig.

Slechts **onder bepaalde voorwaarden kan men geld van de rekening(en) halen.**

- De bank kan betalingen verrichten voor kosten die ontegensprekelijk uit de nalatenschap voortkomen (zoals bijvoorbeeld ziekenhuisfacturen en begrafeniskosten)
- Sinds september 2009 kunnen echtgenoten of wettelijk samenwonenden bij het overlijden van hun partner gemakkelijk een voorschot krijgen op hun deel van het saldo der geblokkeerde rekeningen. Deze “bevrijdende betaling” mag niet meer bedragen dan 5.000 euro.
- Stortingen op de rekening(en) blijven altijd mogelijk (om eventueel dringende rekeningen te betalen).
- Men kan ook een nieuwe rekening openen op uw naam, die niet zal worden geblokkeerd.

Op het moment dat de bank de tegoeden vrijgeeft, moeten alle erfgenamen in persoon of via volmacht aanwezig zijn.

Aangifte van nalatenschap

De aangifte van nalatenschap is een wettelijke verplichting die de overheid in staat moet stellen de erfgenamen van de overledene erfenisrechten te doen betalen. Alle wettelijke erfgenamen en algemene legatarissen (personen die in een testament als algemeen erfgenaam zijn aangeduid) moeten zo'n aangifte indienen. Zij kunnen dat ieder afzonderlijk doen, maar meestal wordt één gezamenlijke aangifte opgesteld.

Men heeft hiervoor vier maanden de tijd. Er is geen verplichting hierbij een beroep te doen op een notaris, maar zijn gespecialiseerde kennis kan een grote hulp zijn in deze toch wel ingewikkelde materie. Wanneer men afstand doet van een erfenis (bijvoorbeeld omdat er veel schulden zijn), hoeft men geen aangifte in te dienen.

Ook niet onbelangrijk is de belastingaangifte. In het jaar van het overlijden en het daaropvolgende jaar moet er nog een belastingaangifte gebeuren van de inkomsten van de overledene. Indien er nog bijkomende belastingen moeten worden betaald, worden die uit de erfenis gehaald. Als de overledene recht had op een teruggave vanwege de overheid, zal dat bedrag ook deel uitmaken van de erfenis.

1 Meer informatie via <https://financien.belgium.be/nl/particulieren/gezin/overlijden/deblokkeren-bankrekeningen#g4>

De nalatenschap aanvaarden of verwerpen

Iemand wordt pas echt erfgenaam als hij de erfenis aanvaardt. Dat betekent dat men zowel de baten (activa) als de lasten (passiva) accepteert in verhouding tot zijn aandeel. Een aanvaarding is altijd definitief. Als men enkele maanden later zou vaststellen dat er meer schulden dan baten zijn, kan men niet meer terug.

Er zijn drie keuze mogelijkheden

1. aanvaarden van de erfenis
2. aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving (bij twijfel)
3. verwerpen van de nalatenschap

Een verwerping wordt **nooit vermoed**. Deze moet **uitdrukkelijk en officieel** gebeuren door een verklaring af te leggen bij een notaris naar keuze. Het opstellen van die akte door de notaris is **gratis** als de erfenis **minder dan 5.219,21 euro** waard is. De erfgenaam die verwerpt moet dan een verklaring op eer afleggen van het bedrag van de erfenis voor zover hij weet, niet meer dan 5.219,21 euro is.

De maximumtermijn waarbinnen men kan beslissen om te verwerpen is **30 jaar vanaf het overlijden**. Maar als men wil verwerpen, gebeurt dat **best zo snel mogelijk**, om verwarring te vermijden. Men mag zich absoluut niet als erfgenaam gedragen, want dan kunnen schuldeisers zeggen dat men de nalatenschap **'stilzwijgend' aanvaard** werd en moet men bijgevolg ook de schulden betalen.

Men spreekt van een 'erfloze nalatenschap' Indien er geen wettelijke of testamentaire erfgenamen zijn (omdat ze niet bestaan, niet gekend zijn of verworpen hebben).

Onbeheerd nalatenschap

Wanneer niemand zich meldt om een nalatenschap op te vorderen, geen erfgenaam bekend is of de bekende erfgenamen verworpen hebben, spreekt men van een onbeheerd nalatenschap.

Iedereen die er belang bij heeft, kan een curator van een onbeheerde nalatenschap gevraagd worden. Belanghebbenden zijn bijvoorbeeld een gewezen bewindvoerder, een verhuurder, het openbaar ministerie, het OCMW, ... ook schuldeisers van de overledene die hun schuld betaald willen zien. Indien de Belgische staat een nalatenschap opeist, moet er geen curator aangesteld worden.

Notaris.be

Meer informatie, brochures, ... op <https://www.notaris.be/erven/een-naaste-is-overleden-wat-nu> en <https://www.notaris.be/mijn-erfenis/brochures>

De begrafenis kosten

De erfgenamen, familie, de onderhoudsplichtigen, ... de opdrachtgever die de begrafenisondernemer kiest, ondertekent een contract en verbindt zich daarmee tot het betalen van de begrafenis kosten.

Als de opdrachtgever de erfenis geweigerd heeft (of geen erfgenaam is), wil dat **niet** zeggen dat deze persoon van het contract met de begrafenisondernemer verlost is. Ook indien de erfenis slechts aanvaard werd onder voorwaarden, zal de begrafenisondernemer zich tot de opdrachtgever richten.

Omgekeerd is het niet zo dat men de erfenis aanvaardt door de begrafenis kosten te betalen. Door de uitvaart te regelen erf je **niet** alle schulden. Je bent wel de opdrachtgever en moet dus de bijhorende factuur betalen.

- De begrafeniskosten kunnen verrekend worden bij het bepalen van de nalatenschap. Deze kosten zullen worden afgetrokken van de tegoeden van de nalatenschap, voor zover deze voldoende zijn.
- De erfgenaam die de begrafeniskosten 'voorschiet', kan het bedrag dat meer is dan zijn aandeel terugvorderen van de andere erfgenamen.
- De betaler kan er ook voor kiezen om die kost af te trekken van de (erf)belastingen die op de erfenis betaald moeten worden. Dit gebeurt dan via de aangifte van nalatenschap.
- Een andere mogelijkheid is dat de bank van de overledene de begrafenisfactuur rechtstreeks betaalt van de rekening (het gaat hier om een bevoorrechte schuld). Maar dan moet er natuurlijk wel voldoende geld op de rekening staan. (geldt niet voor bijvoorbeeld kosten van de koffietafel, zerk,...)
- Soms betaalt de werkgever of mutualiteit van de overledene een begrafenisvergoeding aan diegene die de begrafeniskosten betaalde.

Wat als de erfenis niet voldoende bevat om de begrafenisfactuur te betalen?

- De erfgenamen die zuiver aanvaarden, moeten dan de begrafeniskosten uit eigen zak betalen.

Regeling begrafeniskosten bij onvoldoende middelen

Bij volgende situaties neemt men best contact op met het gemeente- of OCMW-bestuur

- Er geen familie of erfgenamen zijn
- Niemand kan of wenst de begrafenis te regelen.
- Het beschikbaar inkomen van de overledene is ontoereikend om de kosten te betalen.
- De eventuele erfgenamen, evenals de overledene, onvoldoende bemiddeld zijn om de kosten ten laste te nemen.

Als het OCMW tussenkomt in de begrafeniskosten, dan zal een maatschappelijk werker een sociaal en financieel onderzoek uitvoeren.

- Een behoeftige die overlijdt, door geen enkele instantie gekend is en geen erfgenamen nalaat, moet wettelijk op een behoorlijke manier begraven worden. Sinds "het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen" is de lijkbezorging een taak van de gemeente waar de overledene op het moment van overlijden staat ingeschreven. Die gemeente draagt dan ook de kosten. Het gemeentebestuur zal een minimale begrafenis verzorgen.

De plaatselijke dienst van het OCMW maakt zelf regels op met betrekking tot uitvaarten en de kosten die men eraan verbindt.

- De gemeente / het OCMW kan echter wel de begrafeniskosten terugvorderen bij de onderhoudsplichtigen. Stel, er zijn geen erfgenamen die de erfenis aanvaarden, er is onvoldoende geld in de erfenis voor de begrafeniskosten, ... Dan kunnen de kinderen van de overledene op basis van de onderhoudsplicht verplicht worden om de begrafeniskosten (terug) te betalen. De weigering van de erfenis door de kinderen (of slechts beperkte aanvaarding), maakt geen verschil uit voor de onderhoudsplicht van de kinderen wat de begrafenisfactuur betreft.

OCMW gerechtigd

Wanneer iemand tijdens zijn leven steun genoot van het OCMW, is het OCMW meestal snel op de hoogte van het overlijden. Het OCMW zal dan ook in de meeste gevallen de uitvaart ten laste nemen.

Men gaat er van uit dat de menselijke waardigheid niet stopt bij het overlijden en dat de uitvaart in het verlengde ligt van de steun die de overledene tijdens zijn leven kreeg. Wat wil zeggen, dat men het minimum aan uitvaartkosten zal betalen. Het OCMW zal de factuur rechtstreeks aan de begrafenisondernemer betalen en niet via de nabestaanden.

Overlijden en budgetbeheer

Zie ook algemene info en (de)blokkeren van de rekeningen.

Budgetbegeleiding en budgetbeheer

De beslissing tot het opstarten van budgetbegeleiding of -beheer wordt gezien als een persoonlijke, vrijwillige beslissing. Het mandaat van het OCMW/CAW neemt **automatisch een einde bij overlijden**, waardoor het OCMW/CAW geen enkele handelingsbevoegdheid meer heeft. **Vanaf het overlijden ligt alle verantwoordelijkheid bij de erfgenamen.**

Belfiusrekeningen budgetbeheer

Hoe en aan wie het overlijden melden?

Meldingsfiche in BelfiusWeb:

- Selecteer de correcte groeperingsrekening.
- Selecteer de rekening van de overledene in uw overzicht (als de overledene meerdere sociale rekeningen heeft, meldt u het overlijden slechts voor één rekening).
- Klik op de 3 puntjes rechts achter de geselecteerde rekening.
- Klik onderaan op 'aangifte overlijden':
 - Staat de rekening op naam van 1 houder? De persoonsgegevens worden automatisch ingevuld.
 - Staat de rekening op naam van 2 medehouders? Selecteer dan de correcte overledene, daarna worden de persoonsgegevens automatisch ingevuld.
- Vul alle velden in.
- Onderaan kan u in het vak 'bijkomende informatie' gegevens invullen die u belangrijk lijken voor de afhandeling van de nalatenschap.
- Zodra u op 'verzenden' klikt, vertrekt er een e-mail met al uw ingebrachte gegevens naar Belfius Bank – nalatenschappen.

De dienst nalatenschappen start een dossier op en contacteert u indien nodig (u krijgt geen bevestigingsmail). Het OCMW wordt via de bijlage bij het rekeninguittreksel op de hoogte gebracht van de opstart van het dossier overlijden. Belfius Bank - nalatenschappen kan ook door andere instanties (pensioenkas, Belfiuskantoor...) op de hoogte gebracht worden van een overlijden.

Wat met het beheer van een sociale rekening budgetbeheer (en/of schuldbemiddeling)

Het beheer stopt bij overlijden!

Welke facturen mag je na melding van overlijden nog betalen?

De erfgenamen kunnen voor bevoorrechte facturen terecht bij het Belfius-kantoor waar de rekeningen ingeschreven zijn.

- Bevoorrechte facturen zijn: de begrafenisfactuur (uitgezonderd de grafsteen), ziektekosten van de overledene (max. 12 maanden voor overlijden), water, gas, elektriciteit, huur, brandverzekering en de verblijfskosten van de overledene (3 maanden voor tot 6 maanden na overlijden).

Facturen dienen steeds rechtstreeks op rekening van de begunstigde betaald te worden en niet naar de centralisatierekening van het OCMW. Als je nog facturen hebt van 3 maanden na overlijden, dan dien je deze ter betaling aan de erfgenamen te bezorgen.

Voor de betaling van niet-bevoorrechte facturen moeten de erfgenamen eerst een schuldenvrij attest van erfopvolging voor te leggen.

Overlijden en schulden

Schulden van een overleden persoon maken deel uit van zijn nalatenschap en deze doven niet uit met het overlijden van de schuldenaar. De schulden maken immers deel uit van zijn vermogen.

- Het is mogelijk dat de schuld gedekt is door een overlijdensverzekering (dat is vaak het geval bij een hypothecair krediet, soms bij een consumentenkrediet) en in dat geval kan de betaling van de schuld gevorderd worden van de verzekeringsmaatschappij. Het is echter aan de erfgenamen om hiervoor de nodige stappen te ondernemen.
- De mede-erfgenamen dragen onderling bij in de betaling van de schulden en lasten van de nalatenschap, ieder naar evenredigheid van wat hij daaruit ontvangt
- Zij kunnen in elk geval en tegen elke schuldeiser vorderen dat de boedel van de overledene wordt afgescheiden van de boedel van de erfgenaam
- Het is ook belangrijk om te weten dat de erfgenamen niet automatisch de schulden van een overleden persoon overnemen. De wet geeft hen het recht om de nalatenschap te verwerpen of te aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving.

Schulden bij aanvaarding

Wanneer iemand beslist om een nalatenschap te aanvaarden, wordt deze erfgenaam niet alleen eigenaar van de bezittingen van hun overleden verwant (activa), maar ook van al diens schulden (passiva).

De wet stelt **geen bijzondere vormvereisten voor de aanvaarding van een nalatenschap**.

- Erfgenamen kunnen een akte/attest van erfopvolging laten registreren (enkel verplicht bij eigendom)
- Het loutere feit dat men zich gedraagt alsof men de nalatenschap aanvaardt, volstaat. Om die reden is het van belang om **niet aan de nalatenschap te raken voordat men heeft beslist**.
- Als erfgenamen een goed uit de nalatenschap (activa) verkopen, bedragen van een rekening van de overledene naar hun eigen rekening overschrijven of een schuld van de overledene (passiva) aflossen, kan dat gezien worden als een stilzwijgende aanvaarding van de nalatenschap.
- Schuldeisers kunnen zich tot deze erfgenamen wenden om de betaling van hun vordering te eisen.

Schulden bij aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving

Als een erfgenaam twijfelt of hij een nalatenschap al dan niet zal aanvaarden, heeft hij de mogelijkheid om deze te "aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving".

- Dit houdt in dat een notaris een inventaris opstelt van het vermogen van de overledene en de passiva terugbetaalt met de activa die in de nalatenschap aanwezig zijn.
- Als de activa de passiva overtreffen, zal de erfgenaam alleen het deel van de activa erven, dat overblijft na betaling van de schuldeisers.
- Als de schulden daarentegen de activa overtreffen, gaan de overblijvende schulden niet over op de erfgenaam, die bijgevolg helemaal niets zal erven.
- Opgelet !! dit komt wel neer op een aanvaarding. De persoon die de nalatenschap aanvaardt onder voorrecht van boedelbeschrijving zal nog steeds de successierechten en de notariskosten moeten betalen, ook als de erfenis hem uiteindelijk niets oplevert.

Schulden bij verwerping

Als de erfgenaam weet dat de nalatenschap van zijn verwant grotendeels uit schulden bestaat, is het in zijn belang om de nalatenschap te verwerpen. Hij neemt daartoe contact op met een notaris die samen met hem een "verklaring van verwerping van de nalatenschap" opstelt. Door de nalatenschap te verwerpen, verliest de persoon zijn of haar status als erfgenaam. Hij of zij kan nooit aansprakelijk worden gesteld voor de schulden. Opgelet !! het verworpen erfdeel zal overgaan naar de eigen erfgenamen. Als de persoon kinderen heeft, doet hij er goed aan hen in de akte van verwerping op te nemen, alsook hun eventuele kinderen. Zie ook deel "Vraag en antwoord" pagina 16.

Wat kunnen de schuldeisers ondernemen ?

Er bestaat geen verplichting om een attest/akte van erfopvolging neer te leggen (tenzij de nalatenschap een onroerend goed omvat) en de wet staat toe dat erfgenamen de nalatenschap tot 30 jaar na het overlijden kunnen verwerpen.

Hoe kunnen schuldeisers weten tot wie ze zich moeten wenden? Ze kunnen geen 30 jaar wachten om zeker te zijn dat de erfgenaam de nalatenschap niet langer kan verwerpen. De schuldeiser die het overlijden van zijn schuldenaar vaststelt, heeft **het recht om zich tot de potentiële erfgenamen van de schuldenaar te wenden om de betaling van zijn schuldvordering te bekommen**. Hij kan de potentiële erfgenamen opsporen door een opzoeking in het nationale register en raadpleging van het Centrale Erfrechtregister.

- **Als de schuldeiser over een uitvoerbare titel (vonnis, dwangbevel, de gerechtelijke invordering) beschikt** die geldig was tegenover de overleden persoon, kan hij elke potentiële erfgenaam benaderen en deze in zijn hoedanigheid van erfgenaam een bevelschrift tot betalen laten betekenen. De potentiële erfgenaam heeft dan 8 dagen de tijd om verzet aan te tekenen door de nalatenschap te verwerpen of deze te aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving, zo niet beschikt de deurwaarder over een uitvoerbare titel tegen hem.
- **Indien de schuld geen uitvoerbare titel heeft (minnelijke invordering)**, zal de schuldeiser zijn vordering voor de rechter moeten brengen door de bekende potentiële erfgenamen te dagvaarden, maar ook de onbekende erfgenamen middels verzending van een dagvaarding naar de laatst bekende woonplaats van de overledene, alsook naar de procureur.

Wanneer de schuldeiser geen potentiële erfgenaam vindt en er geen verklaring van erfrecht (aanvaarding) wordt neergelegd binnen de 3 maanden en 40 dagen na het overlijden, kan hij de Familierechtbank vragen om een curator van de onbeheerde nalatenschap aan te stellen die het vermogen van de overledene zal vereffenen en proberen om schulden te vereffenen met de activa die hij in de nalatenschap aantreft. Als er na de vereffening van de schulden een positief saldo overblijft, draagt hij dit over aan de staat.

!! Verwerpen van een positieve nalatenschap door een erfgenaam met schulden !!

De schuldeisers van een erfgenaam kunnen opkomen tegen de verwerping van een nalatenschap door hun schuldenaar. Zij kunnen zich beroepen op de rechtbank om het nalatenschap te aanvaarden, in de plaats van de erfgenaam die verworpen heeft, slechts tot het bedrag van hun schuldvorderingen.

Rangregeling

Een rangregeling is de verdeling van gelden tussen de schuldeisers van de nalatenschap naar evenredigheid van hun vordering, tenzij er onder hen een wettige reden van voorrang bestaat.

- Indien het actief van de nalatenschap voldoende is om het passief van de nalatenschap te betalen, is er eigenlijk geen rangregeling nodig (tenzij om het tijdstip van de betaling te bepalen)
- Indien het actief van de nalatenschap niet voldoende is om het passief van de nalatenschap te betalen, dient een rangregeling te worden opgemaakt
- De schuldeisers worden betaald volgens het principe van evenredigheid. Alle schuldeisers worden op gelijke voet behandeld (ponds-pond verdeling), tenzij een schuldeiser het recht heeft zijn vordering bij voorrang betaald te zien (= voorrecht of hypotheek)

Voor meer informatie over de soorten schuldeisers, hun (voor)rechten en de rangregeling, zie pagina 20.

Overlijden en schuldbemiddeling CAW/OCMW

De overeenkomst schuldbemiddeling die door erkende instellingen voor schuldbemiddeling gebruikt wordt (opmaak door Vlaamse regering, decreet 24/07/1996), dient als volmacht om schuldbemiddeling te kunnen uitvoeren. Deze schuldbemiddeling, zoals voorzien in het Wetboek Economisch recht (Boek VII. Betalings- en kredietdiensten), is door het aangaan van de overeenkomst een vorm van lastgeving die eindigt door de dood van de lastgever.

Het dossier dient bijgehouden te worden, voor het geval erfgenamen zich zouden aanbieden, of een notaris namens hen. Men kan aan deze zeker de stukken op naam van de cliënt overmaken (bijvoorbeeld facturen of vonnissen) en/of een overzicht van de betrokken schulden en schuldeisers, en hun contactgegevens.

- Best vermelding van “onder voorbehoud en behoudens vergissing of vergetelheid” en dat het enkel de schulden betreft waarover de schuldbemiddelaar informatie heeft in het kader van de schuldbemiddeling. Het is dan aan de erfgenamen/de notaris om de actuele saldo's op te vragen.
- Interne documenten en briefwisseling van CAW/OCMW naar schuldeisers toe moet niet overgemaakt worden, wegens niet relevant.
- Het is zeker mogelijk om de betrokken schuldeisers hiervan op de hoogte te brengen dat de overeenkomst stopt.

Overlijden en de collectieve schuldenregeling

Er is geen wettelijk kader voorzien bij het overlijden tijdens een collectieve schuldenregeling (CSR). Hiervoor moet gekeken worden naar de rechtsleer en rechtspraak. Deze zeggen dat de CSR eindigt door het overlijden van de schuldenaar, ongeacht de fase van de procedure.

- Bij overlijden van de schuldenaar vraagt de schuldbemiddelaar opheffing van zijn taak bij de rechtbank. De aanzuiveringsregeling komt te vervallen.
- Wanneer er al een aanzuiveringsregeling lopende was, dient de schuldbemiddelaar deze uit te voeren tot de datum van het overlijden. Het saldo op de rubriekrekening wordt daarbij aangewend voor de aanzuivering van de schuldenlast.
- De schuldbemiddelaar mag geen daden stellen zonder toestemming van de erfgenamen, zoals bijvoorbeeld het ter beschikking stellen van de resterende gelden op de beheersrekening.
- De schuldbemiddelaar dient zo snel mogelijk alle betrokken partijen (schuldeisers, werkgever, ...) in kennis te stellen van het einde van zijn mandaat.
- De gerechtelijke bescherming gaat **niet** over op de erfgenamen. Zij genieten dus geen bescherming, noch een eventuele kwijtschelding.
- De erfgenamen moeten een standpunt innemen over het aanvaarden of verwerpen van de nalatenschap.
 - Aangezien de CSR voortijdig wordt beëindigd, bestaat het passief van de nalatenschap uit de schuldenlast zoals deze bestond bij aanvang van de CSR vermeerderd met de intresten vervallen tijdens de procedure en verminderd met de tijdens de procedure gedane betalingen.
- Het ereloon en de kosten van de schuldbemiddelaar blijven ten laste van de schuldenaar.
 - Bij goedkeuring van de rechtbank kan de schuldbemiddelaar zijn ereloon afhouden van de gelden op de rubriekrekening.
 - Bij onvoldoende middelen kan men beroep doen op de FOD Economie (vroeger het Fonds ter bestrijding van overmatige schuldenlast)

Wanneer twee schuldenaars samen in dezelfde CSR zitten en één van hen overlijdt, loopt de CSR voor de overlevende partij verder.

- De schuldbemiddelaar zal nazicht moeten verrichten en de concrete leefsituatie van de overblijvende partij moeten onderzoeken. Indien nodig zal de lopende aanzuiveringsregel moeten worden herzien.
- De overlevende partij, als deze erfgenaam is, zal er hoogstwaarschijnlijk goed aan doen de nalatenschap van de overledene partner te verwerpen of te aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving. Bij aanvaarding is er overleg nodig met de schuldbemiddelaar en moet er toelating verkregen worden van de rechter.
- Bij een huwelijk bestaat er de problematiek van hoofdelijke schulden. In de meeste gevallen zal hierdoor de schuldenlast hetzelfde blijven. Toch kan de aanzuiveringsregeling herzien worden aangezien dit een duidelijke invloed heeft op de inkomsten en uitgaven.

Wat als een schuldenaar bij CSR erfgenaam wordt?

- Schuldbemiddelaar moet in de vereffeningprocedure betrokken worden
- Als er aanvaard wordt, dan zal de schuldbemiddelaar machtiging moeten vragen aan de arbeidsrechtbank
- Alle gelden voortkomend uit de nalatenschap dienen verplicht te worden gestort op de bemiddelingsrekening
- Het niet betrekken van de schuldbemiddelaar in de afhandeling van de nalatenschap kan een reden vormen voor herroeping van de CSR.

Overlijden en bewindvoering

Belangrijk!!! Bewindvoering is geen onderdeel van de financiële hulpverlening, het is een gerechtelijke beschermingsmaatregel voor onbekwame personen.

De bewindvoering **eindigt officieel op de dag waarop de beschermde persoon overlijdt.**

De opdracht van de bewindvoerder stopt automatisch.

- Vanaf het overlijden is de bewindvoerder geen bewindvoerder meer. Alle beslissingen dienen genomen te worden door de erfgenamen.
- Voor de afronding van de administratieve taken krijgt de bewindvoerder nog even tijd. Dit om bijvoorbeeld nog betalingen uit te voeren zoals laatste facturen van het ziekenhuis, de begrafenisfactuur,
- Binnen een maand na het overlijden moet de bewindvoerder bij de vrederechter een **eindverslag** indienen. Hij moet zijn beheer verantwoorden en alles beschrijven wat hij gedaan heeft tussen zijn vorig verslag en de datum van overlijden.
 - Dit afsluitende verslag heeft vooral de bedoeling om zicht te krijgen op het vermogen van de persoon op het ogenblik van zijn overlijden. Op die manier kunnen de erfgenamen weten hoe groot de erfenis is en wat erin zit.
- De bewindvoerder voegt aan dat verslag zijn eindafrekening van **zijn kosten en ereloon** toe. De vrederechter moet die afrekening goedkeuren.

Als de bewindvoerder meer handelingen stelt of wil stellen, moet hij dat sowieso via machtiging vragen aan de vrederechter. De bewindvoerder kan zelfs problemen ondervinden als hij nog handelingen stelt na het overlijden van de beschermde persoon.

- Het aanvragen van een overlijdensakte kan niet (is voor begrafenisondernemer, ziekenhuis)
- Het opvragen van rekeningafschriften na het overlijden, kan de bank weigeren (enkel afschriften tot datum van overlijden).
- De wet op privacy maakt hier deel van uit.

De regeling van een begrafenis

- De regeling van de begrafenis in het kader van een verblijf in een woonzorgcentrum. Het centrum neemt contact op met de bewindvoerder met de vraag of de overleden persoon bepaalde wensen had omtrent zijn begrafenis, zijn er voldoende financiële middelen om de begrafenis te kunnen betalen, ...
 - Wanneer er geen voldoende middelen zijn voor de betaling van de begrafenis, moeten zij beroep doen op het OCMW.
 - Het is belangrijk dat de bewindvoerder die informatie kan geven, anders kunnen er ook geen concrete acties worden ondernomen.
 - Deze informatie kan bijvoorbeeld ook meegedeeld worden aan de vertrouwenspersoon of door een notaris in functie van een testament.
- Wanneer er geen woonzorgcentrum betrokken is, worden zaken in verband met overlijden opgenomen in de beschikking van de aanstelling van de bewindvoering. Op die manier kan er een machtiging gevraagd worden voor de "mogelijkheid tot verlenging op recht na overlijden beschermde persoon" door de bewindvoerder. Hij kan zijn opdracht daarmee tot maximaal 6 maanden na het overlijden van de beschermde persoon verder zetten.
 - Als niemand stappen onderneemt om de persoon te begraven, is de gemeente verantwoordelijk
 - De kosten van de begrafenis zijn bij decreet geregeld. Het OCMW doet een financieel onderzoek voor het geval dat zij bij eventuele nabestaanden de kosten kunnen recupereren.
 - Krijg je geen informatie of weet je niet welke stappen je moet ondernemen? Je kan je richten tot de vrederechter die de bewindvoerder heeft aangeduid. De vrederechter kan concrete stappen ondernemen en verdere informatie geven.

Als er geen erfgenamen zijn of ze niet gevonden worden, kan de bewindvoerder aan de vrederechter vragen om **zijn opdracht met 6 maanden te verlengen**. In die periode blijft zijn opdracht wel beperkt tot:

- de betaling van bepaalde schulden, zoals de begrafenis kosten, de kosten van de laatste ziekte, ...
- het teruggeven van de huurwoning van de beschermde persoon en het vrijmaken van de waarborg
- het aanvragen van een curator over de onbeheerde nalatenschap aan de vrederechter of aan de familierechter.

Wat als een pupil bij bewindvoering erfgenaam wordt ?

Stap 1: lees de aanstellingsbeschikking goed na of de beschermde persoon onbekwaam werd verklaard tot het aanvaarden of verwerpen van een nalatenschap.

- Indien de beschermde persoon niet onbekwaam werd verklaard inzake het aanvaarden of verwerpen van een nalatenschap, dan is het de beschermde persoon zelf die autonoom & zelfstandig de beslissing neemt

Stap 2: Als de beschermde persoon onbekwaam is, waarbij voorzien werd in een regime van vertegenwoordiging, dan moet de bewindvoerder de nodige stappen nemen.

- Evenwel zal de bewindvoerder dit slechts kunnen doen na een bijzondere machtiging van de vrederechter

Vraag en antwoord

Enkel de essentie van de vragen en antwoorden worden weergegeven. Bij sommige vragen is niet alle informatie beschikbaar zodat er uitgegaan wordt van de meest voorkomende situatie.

Mijn vader sterft. Moet ik instaan voor de betaling van de huur van zijn woning en andere kosten of leningen die nog verder lopen ?

De overeenkomsten van een overleden persoon beëindigen niet door het overlijden. De erfgenamen komen in de plaats van de overledene.

Huur: Zie volgende vraag.

Leningen: Bij lopende leningen kunnen de erfgenamen beschermd worden door een verzekering (als de overleden persoon deze heeft aangegaan). Daarbij zal een verzekeraar, tegen betaling van premies, de garantie geven dat hij bij overlijden de lening zal afbetalen. Op die manier moeten de erfgenamen niet opdraaien voor de lening.

Vaste kosten: Voor overeenkomsten van telecom, energie, ... moet de leverancier op de hoogte gebracht worden van het overlijden. Bij De Post kan men vragen de briefwisseling van de overledene door te sturen.

Bank en betalingen: De bank van de overledene zal de rekeningen en kluizen blokkeren en enkel deblokkeren op vertoon van een akte of een attest van erfopvolging.

- Dit document wordt opgemaakt indien er geen openstaande fiscale of sociale schulden zijn. Indien dit wel het geval is, zal de geblokkeerde rekening eerst gebruikt worden om deze aan te zuiveren.
- In veel gevallen gaan banken wel financiële ruimte geven door een deel van de geblokkeerde rekeningen te gebruiken om lopende kosten te vergoeden.
 - Onder voorwaarden kan de overlevende partner een voorschot krijgen van maximaal €5000.
 - Dit gaat om lopende kosten voor de laatste woonplaats van de overledene: facturen voor water, elektriciteit, gas, brandverzekering, huur of betaling van een termijn van een woonkrediet, ...

Wat gebeurt er met de huurovereenkomst als de huurder overlijdt?

Werd de huurovereenkomst gesloten voor of na 1 januari 2019?

- De huurovereenkomst werd gesloten **voor** 1 januari 2019
 - Dan **stopt de huurovereenkomst niet automatisch**. Als de huurder overlijdt, worden zijn rechten en plichten overgedragen op zijn erfgenamen. Deze erfgenamen kunnen de huurovereenkomst enkel beëindigen door naleving van de wettelijke opzeggingstermijnen.
- De huurovereenkomst werd gesloten **na** 1 januari 2019
 - Dan eindigt de huurovereenkomst **automatisch 2 maanden na het overlijden** van de huurder. De erfgenamen kunnen binnen deze termijn verklaren de overeenkomst te willen verzetten of niet. Wanneer de erfgenamen niet reageren of laten weten dat ze de overeenkomst willen beëindigen, eindigt de overeenkomst na 2 maanden. De verhuurder heeft dan recht op een vergoeding van 1 maand huur.
 - Wanneer de huurder geen erfgenamen heeft, zal de woning na 2 maanden nog niet leeg zijn. De verhuurder moet dan aan de rechtbank vragen om een curator aan te stellen. De curator zal de bezittingen van de overleden huurder beheren en lopende verbintenissen afronden. De curator verkoopt meestal de inhoud van de gehuurde woning en betaalt daarmee de verhuurder.

In hoeverre vervallen bestaande schulden door het overlijden? Heeft het huwelijk daar invloed op?

Kleine situatieschets: Getrouwd koppel, man sterft. Er is een openstaande ziekenhuisfactuur van €6000 en een openstaande factuur van ziekenvervoer voor €350, beiden op naam van de man. Daarnaast had de man ook aandeel in een faillissement van zijn zoon, hij had borg getekend voor ongeveer €6000.

Het overlijden van de man betekent niet dat de schulden vervallen, deze komen terecht in het passief van zijn nalatenschap.

Belangrijk in deze situatie is het feit dat het om een getrouwd koppel gaat.

- De ziekenhuisfactuur en de factuur van het ziekenvervoer zijn een kost van de huishouding. De vrouw kan voor de volledige betaling worden aangesproken zelfs als ze de nalatenschap verwerpt.

De borgstelling vervalt niet bij overlijden. Voorwaarden/formaliteiten over de borg moeten nagekeken worden.

Kredietgever dreigt met gerechtsdeurwaarder indien de erfgenamen niet onmiddellijk de volledige som terugbetalen. Wat kan deze erfgenamen geadviseerd worden?

Situatieschets: Man gaat consumentenkrediet aan voor €10.000. Hij overlijdt en heeft geen verzekering afgesloten voor dit krediet. Hij heeft een woning en deze schuld is de enige bestaande schuld. Bij het leegmaken van de brievenbus vinden de erfgenamen een aanmaningsbrief om de termijnen van het krediet af te betalen en een brief met dreigende taal voor de onmiddellijke volledige betaling.

Het **leegmaken brievenbus is daad van voorlopig beheer**, deze handeling wil niet zeggen dat de erfgenamen de nalatenschap al zuiver aanvaard hebben.

Het consumentenkrediet werd aangegaan voor €10.000 maar er zit ook een woning in het actief van de nalatenschap. De nalatenschap zal dus hoogstwaarschijnlijk niet negatief zijn.

- Bij twijfel kunnen de erfgenamen de nalatenschap aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving. In dat geval kunnen zij niet met hun persoonlijk vermogen worden aangesproken voor het betalen van de lening maar slechts tot beloop van het netto-actief van de nalatenschap.
- Indien zij zuiver aanvaarden kunnen de erfgenamen met hun eigen vermogen worden aangesproken tot betaling van het openstaand krediet.

Mijn man is gestorven, onze kinderen zijn nog minderjarig. Wat moet ik doen?

Minderjarige kinderen kunnen zelf geen juridische handelingen stellen. De overlevende ouder moet hen vertegenwoordigen en alle beslissingen nemen rond de erfenis van de overleden ouder.

- Eerst moet er een lijst gemaakt worden van het actief en passief van de erfenis. Als er er al een notaris bij betrokken is, kan deze helpen bij het opmaken van de lijst.
- Daarna moet de overlevende ouder een verzoekschrift indienen bij de vrederechter. De overlevende ouder heeft een machtiging nodig om in naam van de kinderen de erfenis te aanvaarden, aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving of te verwerpen.
- Na het verkrijgen van de machtiging moet de overlevende ouder alle stappen zetten in naam van de kinderen: de aangifte van de nalatenschap invullen, de successierechten betalen,

Mijn dochter sterft, ben ik als moeder verantwoordelijk voor de betaling van de kosten van het ziekenhuis?

Situatie: Vrouw overlijdt. Er zijn heel wat openstaande schulden. Haar moeder en kinderen verwerpen de erfenis. De moeder ontvangt een brief van een advocaat, optredend voor een ziekenhuis, om de openstaande schulden te innen. Er werd op die brief geantwoord dat de moeder de erfenis verworpen had. Daarop stuurde de advocaat terug dat *“de erfgenamen, zelfs bij verwerping van de erfenis, ingevolge hun wettelijke onderhoudsplicht jegens hun ouders/kinderen gehouden blijven tot betaling van de kosten van hun ziekte”*.

1. In de hypothese dat de ziekenhuiskosten **kosten van laatste ziekte** zijn: Het werd in het verleden regelmatig aanvaard dat de moeder op grond van de onderhoudsplicht kon aangesproken worden om de kosten van laatste ziekte te betalen. MAAR hier bestaat discussie over !!
2. In de hypothese dat de ziekenhuiskosten **geen kosten van laatste ziekte** zijn: In dit geval zal de moeder niet kunnen aangesproken worden om de ziekenhuiskosten te betalen, want zij heeft de nalatenschap verworpen. Deze schulden vallen in het passief van de nalatenschap.

Wat gebeurt er met mijn woning als de persoon waarmee ik samenwoon sterft?

Wanneer de persoon waarmee u samenwoont overlijdt, wat gebeurt er dan met uw woning?

Indien de overledene en zijn partner huurder waren, zijn de volgende scenario's mogelijk:

- Als de overledene en de partner allebei als huurders zijn vermeld in het huurcontract, loopt het contract gewoon door. De eigenaar moet zich aan alle voorwaarden van het huurcontract houden.
- De overledene huurde de woonst alleen op eigen naam, maar was getrouwd of wettelijk samenwonend. De partner heeft dan het recht om de woning verder te blijven huren.
- De overledene huurde de woning alleen op eigen naam en woonde feitelijk samen zonder er officieel iets geregeld was. In dat geval hebben de erfgenamen van de overledene de plicht om het huurcontract verder te zetten of het volgens de bepalingen van het contract of van de wet stop te zetten.

Indien de overledene eigenaar was van een woonst, zijn er heel wat verschillende mogelijkheden. Wat de specifieke rechten van de partner zijn hangt grotendeels af van het antwoord op de volgende vragen:

- waren ze mede-eigenaar of niet?
- Waren ze getrouwd, wettelijk samenwonend of feitelijk samenwonend?
- Zijn er andere erfgenamen, bijvoorbeeld kinderen?
- Is er een testament waarin de partner wordt vermeld?

De langstlevende echtgeno(o)t(e) of langstlevende wettelijk samenwonende zal kunnen genieten van een beschermd vruchtgebruik op het deel van de overledene van de gezinswoning. Dit vruchtgebruik garandeert de mogelijkheid om in de gezinswoning te blijven.

Dit is een ingewikkelde materie die we hier niet helemaal uit de doeken kunnen doen. De notaris zal u in al deze gevallen kunnen bijstaan en adviseren.

Clïent in budgetbeheer sterft. Moet de budgetbeheerder nu alle betalingen staken?

Ja. Een volmacht tot budgetbeheer is een lastgeving. De lastgeving/volmacht eindigt bij het overlijden van de lastgever en de opdracht van de lasthebber neemt dan ook een einde. Van zodra bank kennis krijgt van overlijden zal de rekening worden geblokkeerd en de volmacht worden geschrapt.

Cliënt in budgetbeheer sterft. Mag de budgetbeheerder nog betalen aan de begrafenisondernemer?

Info: Cliënt in budgetbeheer bij OCMW. Cliënt overlijdt, er staat nog geld op budgetrekening. De begrafenisondernemer dringt aan op de betaling van de begrafenis kosten. De erfgenamen zullen nalatenschap verwerpen.

- De volmacht van de budgetbeheerder vervalt bij overlijden. De bank zal de rekening blokkeren. Er worden vanaf het overlijden geen betalingen meer gedaan (einde van de lastgeving), ook geen dringende betalingen meer, zoals bijvoorbeeld de begrafenis kosten.
- Diegene die de begrafenis bestelt, zal in eerste instantie aangesproken worden. Eventueel kunnen ook de (verwerpende) erfgenamen aangesproken worden.
 - Bij de aangifte van nalatenschap, kan men deze kosten inbrengen als schuld. Hiervoor kan men best de notaris raadplegen.
 - Een erfgenaam kan de begrafenis kosten betalen en kan zich verhalen op andere erfgenamen. De wet schrijft immers voor dat iedere erfgenaam moet bijdragen in de betaling van de schulden en de lasten van de nalatenschap, ieder naar evenredigheid van wat hij daaruit ontvangt. Ook de erfgenaam die een nalatenschap verwerpt, kan worden verplicht bij te dragen in de begrafenis kosten. Deze verplichting is echter subsidiair, er bestaat discussie over.
 - Het betalen van begrafenis kosten is niet afhankelijk van het al dan niet aanvaarden van de nalatenschap.
- De praktijk bij de banken kan verschillen.
 - Indien er voldoende saldo op de rekening staat, zal bank in de regel de begrafenis kosten betalen mits voorlegging van de factuur. Hiervoor is geen akte/attest van erfopvolging vereist.
 - In de praktijk zullen banken vaak wel akkoord vragen van erfgenamen of vragen om akte van erfopvolging. Akkoord van erfgenamen tot betaling begrafenis kosten betekent geen daad van aanvaarding.

Als we er van uit gaan dat een maatschappelijk werker toestemming heeft gekregen van het OCMW voor het bestellen van een begrafenis, kan het OCMW aangesproken worden. Hierbij geldt ook dat wanneer er voldoende gelden op de rekening staan, de bank akkoord moet gaan dat de begrafenis kosten betaald worden met de resterende gelden op de rekening.

Als het OCMW tussenkomt in de begrafenis kosten, zal een sociaal en financieel onderzoek gebeuren. Het OCMW kan echter wel de begrafenis kosten terugvorderen bij de onderhoudsplichtigen. Een weigering van de erfenis, maakt geen verschil uit voor de onderhoudsplicht wat de begrafenis factuur betreft.

Wat als de bank weigert de begrafenis kosten te betalen?

Situatie: Man in budgetbeheer overlijdt. De begrafenis wordt geregeld door naaste familieleden. Later wil de budgetbeheerder de factuur van de begrafenis naar de dienst nalatenschappen van de bank sturen om te betalen. Bank weigert te betalen omdat dit geen bevoorrechte schuldeiser is.

De begrafenis kosten zijn **wel een bevoorrechte schuld** net zoals bijvoorbeeld de kosten van de laatste ziekte.

De bank kan echter niet tot betaling worden verplicht bij ontoereikend saldo.

Als ik de begrafeniskosten betaal, wil dat dan zeggen dat ik alle schulden moet overnemen?

Situatieschets: Vrouw met veel schulden overlijdt. Tussenkost voor de begrafeniskosten wordt aan het OCMW gevraagd. De dochter van de vrouw is bereid de begrafeniskosten aan het OCMW terug te betalen of deze zelf ten laste te nemen. Zij heeft echter haar twijfels want ze wil niet alle schulden van de moeder betalen, heeft de erfenis ook al verworpen.

Nee. De vrijwillige betaling door de dochter betekent niet dat zij de nalatenschap van de moeder aanvaardt.

Via een gezamenlijke rekening gebeuren stortingen naar een andere rekening. Kunnen deze stortingen worden beschouwd als aanvaarding van de erfenis?

Situatie: Getrouwd koppel is samen opgenomen in een collectieve schuldenregeling en heeft een gezamenlijke rekening. Meneer overlijdt. Vrouw en kinderen gaan de erfenis verwerpen. Alle inkomsten worden nog op de gezamenlijke rekening gestort. Van die rekening gebeuren nog stortingen naar een andere budgetbeheerrekening.

Van zodra de bank kennis krijgt van het overlijden, zal de rekening geblokkeerd worden.

- Wanneer de stortingen gebeuren met de bedoeling **om gelden van de nalatenschap toe te eigen** (om er betalingen mee te doen), dan zal dit als een **daad van aanvaarding** worden beschouwd.
- Sommige betalingen worden evenwel niet beschouwd als een daad van aanvaarding (betaling dringende kosten, begrafeniskosten,...).

Clïent in een collectieve schuldenregeling overlijdt. Door wie en hoe moet het ereloon van de schuldbemiddelaar betaald worden?

Het ereloon en de kosten van de schuldbemiddelaar blijven ten laste van de schuldenaar.

- Bij goedkeuring van de rechtbank kan de schuldbemiddelaar zijn ereloon afhouden van de resterende gelden op de rubriekrekening.
- Bij onvoldoende middelen kan men beroep doen op de FOD Economie (vroeger het Fonds ter bestrijding van overmatige schuldenlast)

Bank kan wel de rekening blokkeren gezien die op naam staat van de schuldenaar met een volmacht voor de schuldbemiddelaar.

- Het ereloon van de schuldbemiddelaar is een bevoorrechte schuld.
- Wanneer de bank niet kan overtuigd worden met de nodige bewijzen of een eventuele tussenkost van arbeidsrechtbank helpt niet, moet een curator worden aangesteld.

Clïent in een collectieve schuldenregeling overlijdt. Welke schuld eerste betalen: de begrafeniskosten of het ereloon van de schuldbemiddelaar?

Zowel de kosten van de begrafenis als die van de schuldbemiddelaar zijn bevoorrechte schulden.

De wet stelt wel dat de kosten en erelonen van een schuldbemiddelaar bij voorrang betaald moeten worden voor de andere schulden, zelfs voor de begrafeniskosten (artikel 25 Hypotheekwet).

Waar vind ik een lijst van de soorten schuldeisers in een nalatenschap en bevoorrechte schulden?

De schuldeisers kunnen vooreerst verdeeld worden als:

Schuldeisers van de boedel (boedelschulden)

- De kosten van het beheer en vereffening van de nalatenschap. Deze worden bij voorrang betaald, boven de schuldeisers in de boedel.

Schuldeisers in de boedel (passief van nalatenschap)

- De gewone of chirografaire schuldeisers (kunnen geen voorrecht inroepen)
- De bevoorrechte schuldeisers
- De hypothecaire schuldeisers

Voorrechten

Een voorrecht is een recht dat uit hoofde van de bijzondere aard van de schuldvordering aan een schuldeiser toekomt en hem voorrang verleent boven de andere schuldeisers, zelfs de hypothecaire schuldeisers. Een voorrecht wordt niet vermoed, het moet door de betrokken schuldeisers gevraagd en aangetoond worden. In geval van samenloop, zal een bevoorrechte schuldeiser dus bij voorrang uitbetaald worden. Het is niet omdat een schuldeiser over een voorrang geniet die hij ook inroept, dat deze schuldeiser daarom onmiddellijk moet worden betaald. Er kunnen immers schuldeisers zijn die eveneens een voorrecht inroepen en daarbij hoger in rang staan

Er bestaan 2 soorten van voorrechten:

Algemene voorrechten

De algemene voorrechten slaan op alle goederen van een schuldenaar (gelden, goederen,...). Indien de goederen van een schuldenaar worden verkocht, dan wordt met de opbrengst de schuldeisers met een algemeen voorrecht uitbetaald vóór de andere schuldeisers.

Deze voorrechten staan opgesomd in art. 19 Hyp W.:

- 1° gerechtskosten
- 2° begrafenis kosten in verhouding tot de stand en het vermogen van de overledene (enkel betrekking op de kosten van begrafenis of crematie)
- 3° de kosten van laatste ziekte gedurende een jaar [...]

Bijzondere voorrechten

De bijzondere voorrechten slaan enkel op welbepaalde roerende of onroerende goederen. De bijzonder bevoorrechte schuldeisers zullen dus enkel bij voorrang betaald worden met de opbrengst van het welbepaalde goed waar hun voorrecht op slaan.

Deze voorrechten staan opgesomd in art. 20 Hyp W.:

- Huurgelden of bezettingsvergoeding (voorrecht van de niet-betaalde verhuurder)
- De prijs van de niet-betaalde roerende goederen (voorrecht van de niet-betaalde verkoper)

De rangregeling ziet er als volgt uit:

1. De kosten van het beheer en vereffening van de nalatenschap (schuldeiser van de boedel)
2. Curator onbeheerde nalatenschap
3. Gerechtskosten
4. Begrafenis kosten
5. Kosten laatste zorgen
6. Huurgelden
7. Zakelijke zekerheidsrechten
8. Andere zekerheden (bv. borg)
9. Chirografaire schuldeisers

De volledige opsomming van de voorrechten zijn te vinden in de hypotheekwet. Online te raadplegen via http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=nl&nm=1851121650&la=N

Algemene slotopmerking

Bij een overlijden kan veel wetgeving aan bod komen: erfrecht, familierecht, hypotheekwet, huurwet, ... allemaal in combinatie met de rechtspraak en de interpretatie van de rechtsleer.

Elke situatie moet apart bekeken worden.

Bovendien bestaan er over veel zaken discussies, betwistingen en andere opinies dat men best een juridische actor inschakelt.

Wanneer je niet goed weet, hoe of wat of wie, ...

- Neem contact op met een jurist binnen je eigen organisatie
- Schakel een advocaat in met het specialisme erfrecht
- Vraag raad aan een notaris

